

večini napačne (n. pr. na str. 209.: vsaka vera vodi k strogemu katoličanstvu). To čuteč, pravi že na str. 208.: „V Cerkev *moramo*<sup>3</sup> verovati, verovati v njeno edinstvenost, v njene božje sile in obljube. Vera je pa drzen *skok preko vseh izkustev*<sup>3</sup>, dožemanje stvari, ki se ne vidijo, ne čutijo in *se ne morejo doživeti*<sup>3</sup>; verujoči se požene preko videza.“

Ne vem, ali smemo od duhovnika zahtevati več; gotovo pa je to, kar je Lippert dal, za duhovnega vodiča premalo. Zato moramo tem odločneje odkloniti kar pravi o katoliški Cerkvi in množici v stavku: „Poleg tega pa je to cerkev množic in taka mora biti; *množice se pa komaj v stoletju dajo premakniti za korak naprej*.“<sup>3</sup> To je le toliko res, da so množice težko premakljive — a katoliška Cerkev že stoletja še težje, ne pa da bi vsa krivda smela pasti na množice. V tem smislu je izpremeniti tudi stavek o papeštvu (str. 212.), čeprav je res tudi osovražen teolog lahko dobrohoten otrok, ne bi pa smel pisati o nasilstvu kot takem stavkov, kakor: „Samosilnik je *morda*<sup>3</sup> vendarle najboljši vladar, ki ga moremo postaviti ljudem, kakršni pač so v veliki večini; on sam bi pa moral biti hlapec božji, ponižen služabnik višjih vrednot“ (str. 219.) — kakršne piše Lippert. Premalo je razjasnil s to knjigo svet teh „višjih“ vrednot, da ne bi njegov vpliv svetu ljudi bolj škodoval, kakor pa koristil.

Zadnje pismo je samo neroden konec.

Vidimo, da knjiga „Od duše do duše“ le ni knjiga o stvareh, ki se ne morejo doživeti. Prav konkretno reakcionarna je in (za Nemce) pomembna v okviru časa.

Prevedla jo je gospa prof. Dora Vodnikova z očitno dobrim namenom, da podari Slovincem moderno cerkveno knjigo. Poslovenitev je zares lepa. Literatura katoliškega mladinskega gibanja je slovenščino v zadnjih letih toplo gojila, in ta knjiga je še nekako v njegovem obsegu. Bogat in poln izraz sta mu zrasla z vsebino. Upajmo, da Lippert ni „ž“, te književnosti. — Glede slučajnih jezikovnih napak (str. 12.: njenem [svojem?], str. 134.: nasproti, str. 161.: zakaj, str. 167.: iskušnja) in tiskovnih pogršk (str. 215.: o samovoljnemu) se mi ne zdi vredno razpravljati. Tisk in oprema sta lepa. Ne morem pa zgolj zaradi lepega videza knjige ne priporočiti ne hvaliti, privoščil bi verski književnosti Slovencev kaj boljšega.

I. Grahor.

Jo Van Ammers-Küller: Upornice. Prevedel Ferdo Kozak. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Roman Upornice je kos ženske emancipacijske zgodovine, zmes ideološke borbe zanjo in njene praktične preizkušnje na živih modelih, na ljudeh samih. Da je Van Ammers-Küllerjeva boj za žensko osamosvojitev na vseh popriščih udejstvovanja predočila le kot historijat emancipaciji naklonjene, zanjo boreče se žene, bi najbrž zmogla to, da bi postavila pred nas vrsto simpatičnih in nesimpatičnih likov, pomikajočih se na veliki karti družabnega razvoja v to ali ono smer, obdanih in prepojenih z večjo ali manjšo strastjo, borbenostjo in požrtvovalnostjo, kakor na družabni šahovnici. Toda ona je hotela pokazati ljudi tudi v njihovih intimnih, čisto človeških odnošajih, v tisti sferi življenja, kjer trepečejo še najtanjše strune duše, srca in krvi — to, kar najbrž v zadnji

<sup>3</sup> Podčrtal jaz. — I. G.

instanci odloča kot veliki korektor vsega življenja. Zato Upornice, te brezdušni konvenciji in v njej zasidranim, zaokvirjenim „zlatim“ resnicam in nazorom, ki se tako često rade sklicujejo na svojo večno veljavnost, upirajoče se žene niso vsekdar in vselej upornice, ki jim gre za veliko stvar, temveč so včasih tudi upornice proti zdravemu nagonu, proti srcu, proti naravnemu redu stvari, ki morajo in morejo naposled v svoj tir le preko velikega korektiva življenja samega, mimo alogične logike morale in njenih družabnih rekvizitov.

Van Ammers-Küllerjeva je zajela ta vedno pekoči problem v široki koncept treh generacij, ki si časovno sledijo v dobrem stoletju. S četrto generacijo, ki dorašča že v naš čas po vojni, je problem družabne preorientacije dokončan v smislu enakopravnosti žen, in tukaj se nekako pretrga moralčna nit emancipacijskega boja ob rodu, ki je požel sadove boja, a se tega ne zaveda več. Da, in tudi ta brezčutnost in navidezna nevhvaležnost je upor — mnogo večji, kakor ga slutimo. Zakaj to je upor, ki se odloča brez preizkušenih gesel polpreteklega človeka na najbolj opasnem terenu: strasti in ljubezni in sreče. In tukaj je Van Ammers-Küllerjeva s svojim čutom za intimnost človeka, za pristnost in ženskost moderne meščanske žene — zakaj ona je zajela le v domači meščanski svet — narahlo začrtala tisto mejo, kjer boriteljica postane tudi kritik pretiranega, prepovršnega ali do sitosti pritiranega izživljanja in v kaos hitečega poželenja.

Roman je po vsem svojem nastroju tipično dobro-malomeščanski roman. Karakteristika patricijske leydenske rodbine je zlasti v prvem delu mojstrska. Proti koncu prevladuje kozmopolitični nastroj. Moralistična žilica pisateljice drži fabulo skoz in skoz v mejah, ki jih zmorejo le ljudje iz prereza meščanske družbe. Zato bo roman s pridom čitala zlasti malomeščanska sredina.

Oprema knjige je precej lična, a brez posebnih pretenzij na zunanji okus.  
O. Fr.

Jovan Popović: Reda mora da bude, 13 novela iz Vojvodine. Izdanje Nolit, Beograd.

Odlična beograjska založnica Nolit je po daljši seriji prevodov iz tujih literatur izdala trinajst novel Jovana Popovića kot prvo knjigo iz domače srbskohrvaške književnosti. Knjiga zasluži pozornost in je prav, da se seznanimo z njo tudi slovensko občinstvo.

Snov je zajeta izključno iz Vojvodine, iz pokrajine, kjer se tesno prepletajo razne narodnosti, beda in bogastvo. Avtor sam je iz dobre meščanske hiše in vprav svet bogatih Banatčanov z njihovimi spekulacijami, dobički in nazori, slugami in podložniki mu daje serijo tipičnih postav. Piše z rezko ironijo, s sredstvi nove realistične stilne in izrazne umetnosti, bogato izrabljajoč kolorit domačega narečja. Tuintam še s senco tiste lirične melanholije, ki je lastna čutečim ljudem, ko se na črti preloma poslavljajo od nečesa, kar jim je bilo blizu. Proti svetu malomeščanstva stoji Popović z aktivnim odporom, z mržnjo človeka, ki se do ironije mračen ali miren dotika ran zastrupljenega telesa. Aktivni odpor proti njemu, ki je večkrat enak že političnemu razračunavanju z njim, mu daje neko borbeno nestrpnost in je verjetno nekoliko kriv, da ne izčrpa mnogih strani malomeščanskega življenja. Hote ali nehote ga je najjačje izrazil v eni svojih najlepših novel, v „Deci“, v prvem srdi mladega bajtarskega Miše: „Dvigne pest in zapreti v zrak. Stisnil je zobe